

Installationsföreläsning

Vuxenpedagogik som forskningsfält – trender och tendenser

ANDREAS FEJES

Institutionen för beteendevetenskap och lärande,
Linköpings universitet

Den professur i vuxenpedagogik jag tillträdde 1 oktober 2012 är den enda i sitt slag i Sverige. Genom riksdagsbeslut inrättades den med syfte att stärka forskning inom det vuxenpedagogiska området. Inte minst var det del i satsning på att stärka forskningsbasen vid folkhögskolläraryrket vid Linköpings universitet, det enda lärosäte där detta program har funnits och för tillfället finns. Först att inneha professuren var Kjell Rubenson som innehade den från 1983, men som efter flytt till University of British Columbia i Vancouver, Kanada, på heltid ersattes av Staffan Larsson 1993. Att detta är den enda professuren i Sverige inom området kan å ena sidan ses som något unikt. Å andra sidan kanske frågan väcks om det kan indikera att vuxenpedagogik är något perifert i Sverige. Är det något som finns i andra länder? Kanske väcker benämningen i sig också frågan om vad vuxenpedagogik kan tänkas vara. Handlar det om kunskap om hur man lär vuxna att lära sig något?

Mitt korta svar på dessa frågor skulle vara ja. Men sådant kort svar skulle vara alltför enkelt, och med stor sannolikhet skapa utrymme för miss-tolkning och missförstånd. I denna installationsföreläsning ämnar jag börja teckna ett mer utförligt svar på dessa frågor. Med grund i både min egen och andras forskning kommer jag skapa en berättelse om vuxenpedagogik som forskningsfält. Å ena sidan vänder jag mig till historiska läsningar av ”fältet”. Å andra sidan tar jag utgångspunkt i de bibliometriska studier om fältet som jag genomfört och för tillfället genomför tillsammans med postdoktor Erik Nylander (se Fejes & Nylander, 2014, 2015).

Föreläsningen är uppdelad i tre delar, där jag först skisserar en möjlig historia av det vuxenpedagogiska forskningsfältet genom att göra nedslag i den nationella och internationella vuxenpedagogiska litteraturen. För det andra, skisserar jag hur ”fältet” i termer av makt formas i nutid genom att diskutera publicerings- och citeringsekonomin och hur den bidrar till att inkludera och exkludera forskare utifrån geografiska parametrar. Som tredje och sista del, ämnar jag skapa en berättelse om ”fältet” i termer av vilken typ av forskning som dominerar med grund i publicerings- och citeringsekonomin. Vad anses vara värt att publicera och citera i tidskrifter inom fältet? Särskilt fokus riktas mot frågor om vilka teoretiska och metodologiska utgångspunkter som tycks dominera. På så sätt ämnar jag svara på följande frågor:

- Hur kan det vuxenpedagogiska forskningsfältet karakteriseras i termer av dess historia och epistemologi?
- Vilka forskare publicerar sig och tillåts publicera sig inom det vuxenpedagogiska forskningsfältet inom ramen för dagens publicerings- och citeringsekonomi?
- Vilken typ av forskning publiceras och tillåts publiceras inom det vuxenpedagogiska forskningsfältet inom ramen för dagens publicerings- och citeringsekonomi?

Avslutningsvis positionerar jag mig själv i detta fält¹

VUXENPEDAGOGIK: NÅGRA HISTORISKA OCH EPISTEMOLOGISKA NOTERINGAR

I denna del av min föreläsning ämnar jag göra några historiska nedslag för att karakterisera vuxenpedagogikens framväxt med specifikt intresse för dess epistemologi. Först tecknas en bild av institutionaliseringen av vuxenpedagogisk forskning i Sverige, följt av en vidare internationell utblick.

En svensk historia

I det svenska sammanhanget ämnar jag här fokusera på institutionaliseringen av vuxenpedagogik som forskningsfält. Det finns tyvärr inte utrymme för att göra en mer noggrann och utvecklad historik av den långa traditionen av folkbildning och vuxenutbildning vi har i Sverige. De praktiker som är mål för den vuxenpedagogiska forskningen. Viktigt att notera är dock att institutionaliseringen av folkbildning och vuxenutbildning varit centrala delar

1 Artikeln är en något reviderad version av det manus som användes vid installationsföreläsning som professor i vuxenpedagogik vid Linköpings universitet, 20 maj 2015.

i formeringen av det vuxenpedagogiska forskningsfältet i Sverige. Det handlar bl.a. om folkhögskolans tillkomst redan på 1860-talet, studieförbundens tillkomst under första halvan av 1900-talet, och komvux tillblivelse 1968 (se bl.a. Laginder m.fl., 2013; Fejes, 2006).

Jag har valt att beskriva vuxenpedagogik som forskningsfält i Sverige med utgångspunkt i tre centrala milstolpar i fältets institutionalisering.

För det första. Intresset för vuxenpedagogik inom högre utbildning kom i Sverige att i mer organiserad mening utvecklas genom pedagogikprofessorn Torsten Huséns inrättande av ett vuxenpedagogiskt seminarium vid Stockholms högskola 1953. Deltagarna vid seminariet var till största delen aktiva folkbildare, och diskussionerna handlade de första åren till stor del om att ta fram lämpliga studiemetoder för vuxna (Gougoulakis & Borgström, 2006). Som ett resultat av seminariet publicerades 1958 boken *Vuxna lär* där de viktigaste resultaten från dåtidens vuxenpedagogiska forskning samlades (Husén, 1958). Boken är indelad i fyra delar som berör den vuxnes inläringssituation och studieförutsättningar, gruppens funktion och utveckling, vuxenundervisningens arbetsmetoder och hjälpmedel samt språkmetodik.

För det andra. Seminariet kan ses som en central del i de följande diskussionerna som så småningom ledde fram till inrättandet av den vuxenpedagogiska professuren i Linköping. Den första professorn kom att vara Kjell Rubenson som tillträdde 1983 och som i sin forskning bland annat ägnade sig åt studier av rekrytering till vuxenutbildning, vuxnas val att studera, samt vuxenutbildningens organisering. Staffan Larsson kom 1993 att efterträda Rubenson. Larssons forskning kom bland annat att handla om folkbildningens organisering, didaktiska frågor i relation till vuxnas lärande samt forskningspolitiska och metodologiska spörsmål. I samband med sin pensionering efterträddes Larsson 2012 av undertecknad. Ett starkt vägande argument för att professuren hamnade i Linköping var att folkhögskolläraryrket var lokaliserat hit sedan 1970-talet.

För det tredje. Professurens och folkhögskolläraryrket lokalisering till Linköping var en central del i att det av riksdagen beslutade nationella programmet för folkbildningsforskning, Mimer, kom att lokaliseras vid Linköpings universitet 1990 (se Laginder, 2015). Programmet innebar ett nationellt ansvar för att främja forskning om folkbildning i vid mening oavsett inom vilken disciplin forskningen skedde. Inrättandet av Mimer och dess löpande verksamhet har skapat en nationell mötesplats för folkbildningsforskare från olika discipliner. Viktigt att notera är att folkbildningsforskning här definieras som något vidare än vuxenpedagogik. Vuxenpedagogisk forskning kan även vara folkbildningsforskning, samtidigt som folkbildningsforskning, som bedrivs inom en rad andra discipliner, inte kategoriseras som vuxenpedagogik.

Ser vi till den svenska forskning som har bedrivits inom dessa, till viss del överlappande fält (vuxenpedagogik och folkbildning), kan vissa tendenser skönjas. I en översikt över vuxenpedagogisk forskning i Sverige publicerad 1997 visar Andersson och Sjösten (1997) dels hur disparat den vuxenpedagogiska forskningen är, men även hur centrala intresseområden kan identifieras. Bland annat har forskning om vuxenutbildning rört frågor om dess betydelse, deltagande och rekrytering samt frågor om undervisning. De visar också hur det på 80-talet bedrevs omfattande forskning om vuxenutbildning kopplat till den nya läroplan som då separat skapades för vuxenutbildningen (sedan 1994 följde vuxenutbildningen samma läroplan som grund- och gymnasieskolan, men fick återigen en egen läroplan 2012).

Omfattningen av forskning om vuxenutbildning kom på 90-talet att minska för att återigen öka i och med den statliga satsningen på Kunskapslyftet 1997-2002. Kunskapslyftet innebar ökade anslag till vuxenutbildning motsvarande 100000 heltidsplatser per år, varpå verksamheten drastiskt ökade, samtidigt som flera utvärderingsstudier beställdes för att följa upp satsningen. Några av dessa utvärderingar kom att ligga till grund för flera avhandlingsprojekt som till del avrapporteras i boken *Om vuxnas studier* (Larsson & Olsson, 2006). Under de senaste åren kan vi se hur forskning om vuxenutbildning har minskat parallellt med minskat statligt stöd till vuxenutbildning. En viss ökad statlig satsning har skett på yrkesutbildning för vuxna, varpå några vuxenpedagogiska forskare har börjat intressera sig för yrkesutbildning och yrkesdidaktisk forskning (se t.ex. Fejes & Köpsén, 2014; Köpsén, 2014).

Om forskning om vuxenutbildning tycks ha minskat, har folkbildningsforskningen de senaste 10-15 åren expanderat som ett resultat av statliga utvärderingar, Folkbildningsrådets utvärderingsverksamhet samt seniora forskares framgång i att erhålla forskningsanslag från olika forskningsråd (Laginder, 2010). I en översikt av avhandlingar inom folkbildningens område visar Laginder (2010) hur det innan 80-talet var relativt sparsmakat med folkbildningsavhandlingar, för att sedan markant öka följande årtionden. Pedagogik som disciplin dominerar, men även discipliner såsom idéhistoria, historia, sociologi, litteraturvetenskap, etnologi, genusvetenskap är representerade. Kunskapsområden som har berörts är bland annat folkbildningens svenska historia, dess idéhistoria, bildningsideal samt folkrörelser och folkhögskolors framväxt. Under senare år har flera doktorander börjat intressera sig för folkbildning i relation till samtida samhällsfrågor och olika kulturella uttrycksformer såsom den globala rättviserörelsen (Norvall, 2008) och musikutbildningar inom folkhögskolan (Nylander, 2012).

Som beskrivningen ger för handen, kan vi se hur det finns tydliga beröringspunkter mellan de två forskningsfälten. Min beskrivning ger också en bild av hur samhällspolitiska händelser, t.ex. statliga satsningar på vuxenutbildning

och utvärderingsverksamhet, till viss del påverkar vad för forskning som bedrivs samt i vilken omfattning (för aktuella vuxenpedagogiska antologier, se t.ex. Fejes, 2013; Laginder m.fl., 2013).

En internationell historia

Vänder vi oss tillbaka till historien, sett ur ett bredare perspektiv än det svenska, kan vi se att vuxenpedagogik som ”ämne” inom universiteten först bekräftades 1923 då den första professuren inrättades vid universitetet i Nottingham i Storbritannien (Bron, 2006). Under andra halvan av 1900-talet kom professorer att inrättas i en rad länder, t.ex. Nederländerna, Belgien, Tyskland, Jugoslavien m.fl. och i Sverige, kom (som redan nämnts) den första och enda professuren att inrättas i Linköping 1983. Genom inrättandet av professorer skapades legitimitet och grund för vidare diskussioner om ”ämnets” status och roll.

Under 1960-talet introducerades begreppet andragogik till en bredare publik i Europa vilket skapade en begreppslig åtskillnad mellan den vuxne och barnet som lärande varelse. Till skillnad från pedagogik som betyder ”att leda barn”, betyder andragogik ”att leda vuxna”. Begreppet användes redan 1833 av tysken Alexander Kapp då han diskuterade Platons tankar om utbildning, och för Kapp var andragogik vetenskapen om undervisning och lärande av vuxna (Kapp, 1833; Holmes & Abington-Copper, 2000; Nottingham Andragogy group, 1983). Andragogik plockades så småningom i ett amerikanskt sammanhang upp av professorn i socialt arbete Eduard Lindeman (Lindeman, 1926) och begreppet fick en vidare spridning genom den amerikanske vuxenutbildaren och forskaren Malcolm Knowles (1973, 1980). Minst två olika betydelser av andragogik kan urskiljas. I den amerikanska versionen (Knowles, 1973, 1980) används andragogik för att beskriva vuxenutbildning som praktik, vilken vilar på antaganden om hur utbildning bäst bör utformas för vuxna. I Europa kom begreppet istället att användas för att beskriva teoretisk och empirisk forskning om vuxnas utbildning (och bildning). Idag används begreppet bland annat i Bosnien, Kroatien, Polen, Slovenien, och till viss del i USA och Tyskland (se t.ex. Bron, 2006; Holmes & Abington-Cooper, 2000). I andra länder, däribland Sverige, används inte begreppet andragogik. Snarare talar vi i Sverige om vuxenpedagogik eller det än vidare begreppet vuxnas lärande.

Oavsett vilket begrepp som används, väcker det frågan om vuxenpedagogikens epistemologiska status. Är det en disciplin, sub-disciplin eller ett interdisciplinärt forskningsfält som hämtar inspiration från olika discipliner? Om vuxenpedagogik ska vara en egen disciplin krävs det att forskare definierar sina egna forskningsobjekt och utvecklar sina egna teorier (se t.ex. Bron, 2006). Frågan debatterades i litteraturen framförallt under 70- och 80-talen. Vissa forskare menade att vuxenpedagogik måste sluta använda teorier från

andra discipliner och börja utveckla sina egna (Boyd & Apps, 1980). Vi kan t.ex. se att det finns viss teoribildning som just har tagit utgångspunkt i egendefinierade forskningsobjekt och utifrån det utvecklade teorier om vuxnas lärande, t.ex. Jack Mezirows (2000) teori om transformativt lärande. Denna teori har visserligen lånat från andra teorier, t.ex. från Habermas teori om kommunikativt handlande. Men transformativt lärande har byggts upp för att just skapa kunskap om ett specifikt kunskapsobjekt kopplat till vuxna.

Samtidigt var andra forskare skeptiska till sådan hållning. Bright (1989) menade t.ex. att vuxenpedagogik borde ses som ett praktiskt kunskapsfält som bygger på, och engagerar sig reflexivt med, de grundläggande disciplinerna. Även Usher (1989) menade att vuxenpedagogik skall ses som ett praktiskt, och i hans fall socio-praktiskt, kunskapsfält i vilken disciplinerna har en pragmatisk plats. Inom vuxenpedagogiken utvecklas enligt Usher praktisk kunskap, och disciplinär kunskap kan användas i relation till denna för att lösa praktiska problem.

Diskussionen om vuxenpedagogikens status, som här endast rapporteras i begränsad omfattning, ägde som sagt till största delen rum under 70- och 80-talen. Diskussionerna kom sedan att avta och under 2000-talets första decennium kan vi se hur debatten snarare handlade om att inkludera forskare från andra discipliner i den vuxenpedagogiska diskussionen (Rubenson, 2000; Fejes & Salling Olesen, 2010). Något som även blir tydligt vid analyser av vuxenpedagogiska tidskrifter som jag återkommer till senare under föreläsningen.

Avslutningsvis. Vuxenpedagogik är i Sverige formellt del av disciplinen pedagogik. Den som disputerar inom det vuxenpedagogiska fältet erhåller en doktorstitel i pedagogik. Vid Linköpings universitet finns t.ex. en forskarutbildning i pedagogik med inriktning mot vuxnas lärande. Snarare än att tala om vuxenpedagogik som disciplin eller sub-disciplin kan vi i relation till det svenska sammanhanget tala om vuxenpedagogik som ett kunskapsfält inom ramen för pedagogik. Och precis som mycket av den pedagogiska forskningen, lånar den vuxenpedagogik teorier från en rad olika discipliner och kunskapsfält.

DET VUXENPEDAGOGISKA FORSKNINGSFÄLTETS POLITIK

Likt andra forskningsfält, formas vuxenpedagogiken genom skriftande maktrelationer, där vad som anses tillbörligt, vad som innesluts och utesluts skiftar beroende på historiska och kulturella praktiker. För att förstå ett forskningsfälts konstitution är det centralt att uppmärksamma forskningens politiska dimensioner. I ett pågående forskningsprojekt har jag tillsammans med postdoktor Erik Nylander intresserat mig just för det vuxenpedagogiska forskningsfältets konstitution med fokus på maktrelationer och dess effekt. Genom att studera

vad som publiceras och vem som publicerar sig i de tidskrifter i fältet som genom nutida vetenskapspolitiska diskurser positioneras som mest centrala, har vi påbörjat en sådan analys (Fejes & Nylander 2014, 2015).²

Publicerings- och citeringsekonomin

Utgångspunkten för vår studie, och som kan sägas vara allmängiltig för oss forskare oavsett forskningsfält, är framväxten av det som bland annat Staffan Larsson (2009) benämner publicerings- och citeringsekonomin. Genom politiska beslut växer ett specifikt kvalitetsbegrepp fram som tar utgångspunkt i olika typer av mätningar. Kvalitet kvantifieras i mått enkla att ha som utgångspunkt för politiska beslut. Rent konkret innebär det bl.a. att kvalitet i forskning alltmer har kommit att handla om var du publicerar dig och hur ofta du blir citerad av andra forskare, främst inom vissa typer av tidskrifter. Vi har här att göra med vad Sven-Eric Liedman (2013) kallar pseudokvantiteter vilket innebär att vi mäter sådant som inte låter sig mätas. Något som gör publicerings- och citeringsekonomin ”kraftfull” och styrande, är att det till dessa pseudokvantiteter knyts ekonomiska incitament. Fördelning av forskningsmedel baserade på bibliometriska mätningar, både på nationell och lokal nivå vid enskilda lärosäten. Detta har med andra ord blivit vardag för hur forskningens kvalitet definieras. Något som vi forskare tvingas förhålla oss till.

Vi har här med andra ord att göra med maktrelationer som bidrar till att innesluta och utesluta, vilket i sin tur kan antas ha effekt på hur forskare beter sig, tillika effekt på forskningens innehåll och form. Studier av publicerings- och citeringsekonomin blir därmed högst central för att förstå hur forskningsfält i dag formas, vem som blir vinnare och vem som blir förlorare, samt för att utveckla kritisk reflexivitet kring vår egen praktik. Forskningsfält skiljer sig dock åt och en analys av publicerings- och citeringsekonomin och dess inverkan på hur fält formeras kräver förståelse för fältens olika historiska och epistemologiska status och utveckling.

Innan jag går in och presenterar en analys av publicerings- och citeringsekonomin i relation till vuxenpedagogisk forskning vill jag lyfta upp några av alla de problematiska antaganden som denna ekonomi vilar på.

För det första, mätningar av detta slag tar utgångspunkt i ”web of science”, en databas ägd av ett privat kanadensiskt företaget Thomson Reuters. Endast artiklar som täcks av denna databas ”räknas”. På så sätt läggs beslut om vad som anses vara kvalitet i händerna på det företag som ämnar tjäna pengar på sin produkt. Vidare så har olika forskningsfält olika traditioner av publiceringsformat. Det innebär att täckningen i web of science är större inom

2 Se Fejes & Wildemeersch (2015) för inledning till ett temanummer om cartographies of research on adult education and learning där flera bidrag diskuterar det vuxenpedagogiska fältets konstitution i en internationell (anglosaxisk) kontext.

vissa fält än andra. Web of science täcker också främst in tidskrifter på det engelska språket, vilket positionerar engelska som lingua franca inom forskning och i definition av vad som anses vara ”kvalitet”. En logik skapas genom publicerings- och citeringsekonomin som innebär att oavsett forskningsfält antas du publicera dig på engelska, i artikelformat, i tidskrifter indexerade av web of science. På så sätt styrs forskare att publicera sig i format, språk, plats och riktat till publik som kanske inte är mest lämpat för den forskning som bedrivs (se t.ex. Hicks, 2013).

Inom området utbildningsvetenskap täcks i dagsläget 216 tidskrifter in i web of science. Tidskrifternas geografiska hemvist är tydligt anglosaxisk dominant och mer exakt är fördelningen följande: Storbritannien (81), USA (80), Holland (15), Spanien (8), Australien (7), nya Zeeland (4), Tyskland (4), Turkiet (3), Sydkorea (2), Sydafrika (2), Kroatien (2) och en vardera för Filipinerna, Italien, Kanada, Litauen, Brasilien, Polen, Belgien och Mexiko.

Landet som publicerar tidskriften behöver dock inte vara samma land som redaktörerna kommer ifrån och det behöver nödvändigtvis inte säga något om vilket språk tidskriften publiceras. Av de 216 tidskrifterna publiceras 194 på engelska, sju på spanska, fyra på turkiska, tre på tyska, två på kroatiska, två flerspråkiga och en vardera för italienska, spanska/flerspråkig, portugisisk, och holländska.

För de andra. Publicering- och citeringsekonomin tvingar in forskare att skriva på ett språk som inte är deras modersmål. På så sätt ges inte samma möjligheter att artikulera sig, och visa på komplexiteten i det som skrivs. Vissa fenomen är också så nationellt specifika att de inte går att översätta, eller kanske inte går att föra fram till en vidare internationell publik. Försök t.ex. att översätta ordet bildning till engelska, och i ett nästa steg försök att få en brittisk kollega att förstå vad folkbildning i en svensk eller skandinavisk kontext kan tänkas vara.

Dessutom kan forskare i mindre språkgemenskaper tvingas omformulera forskningsproblem på ett sätt som gör det intressant för forskare i andra språkliga gemenskaper, varpå centrala och värdefulla vetenskapliga frågor kan marginaliseras (Hicks, 2013; Hasselberg, 2013). Forskningen blir på så sätt marknadsiserad, en vara på en marknad som anpassas efter högst avkastning, dvs. skrivet för en publik och på ett språk som kan generera flest citeringar i vissa typer av tidskrifter. På så sätt bidrar ekonomin till att marginalisera sådan forskning som kan vara av stort värde på ett nationellt och lokalt plan, men även sådan forskning som har ett värde i sig för forskningens utveckling.

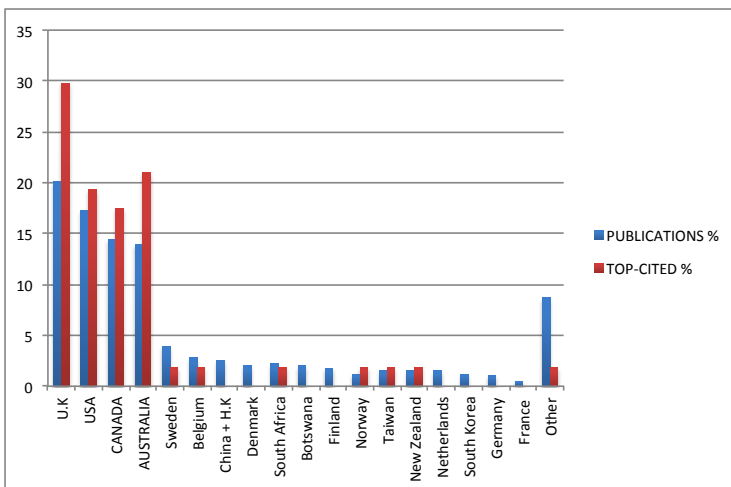
För det tredje. Forskare med engelska som modersmål får stort försprång gentemot forskare från andra språkliga gemenskaper. Anglosaxiska forskare kan språkligt uttrycka sig bättre, de är väl representerade i redaktionsråd, och har inte haft samma behov av att sätta sig in i andra kulturella och historiska praktiker.

Den anglosaxiska dominansen inom vuxenpedagogik

I följande skall jag ta vuxenpedagogik som ett exempel på publicerings-ekonomins inkluderande och exkluderande praktiker med utgångspunkt i de bibliometriska analyser (Fejes & Nylander, 2014, 2015) jag genomfört tillsammans med Erik Nylander.

I studien valde vi ut tre av de ”internationella” vetenskapliga tidskrifter som diskursivt positioneras som de mest centrala inom det vuxenpedagogiska fältet. Den amerikanska tidskriften *Adult education quarterly* (AEQ) som sedan lång tid är indexerad i web of science, samt den av web of science nyligen inkluderade australiensiska tidskriften *Studies in Continuing Education* (SICE). För att få ett bredare underlag vände vi oss också till en brittisk tidskrift, *International journal of lifelong education*, som indexeras av Scopus, den databas som efter web of science positioneras som mest central. Då endast två vuxenpedagogiska tidskrifter finns indexerade i web of science, valde vi att använda Scopus som databas för vår analys.

Alla artiklar i dessa tre tidskrifter publicerade 2005-2012 valdes ut för analys. I ett första skede kategoriserade vi artiklarna utifrån vilket land förste författaren kom ifrån, för att se hur stor andel artiklar som kunde tillskrivas ha ursprung i ett specifikt land. I ett andra steg, valde vi ut de nitton mest citerade artiklarna i varje tidskrift (totalt 57 artiklar) för att bland dessa se hur stor andel förste författare som kunde tillskrivas ett specifikt land. Genom att jämföra dessa två beräkningar kunde vi se att 66% av alla publicerade artiklar hade förste författare från något av de fyra anglosaxiska länderna Storbritannien, USA, Kanada eller Australien. Vidare kunde vi se hur dessa fyra länder hade så mycket som förste författarskap till 87,8% av de mest citerade artiklarna.

Figur 1. Andel artiklar med förste författare enligt geografiskt hemvist, tillika andel högst citerade artiklar med förste författare enligt geografisk hemvist

Med andra ord, författare från dessa fyra länder, och inte minst de från Storbritannien, har bäst utfall i termer av citeringar.

I ett nästa steg, tittade vi närmare på alla artiklar med förste författare från dessa fyra länder, för att se i vilka av tre tidskrifterna de främst publicerade sig. På så sätt ämnade vi se om publiceringsmönstren är internationella eller nationella. Resultatet finns i tabellen nedan.

Tabell 1. Andel artiklar publicerade i tre tidskrifter utifrån förste författarens geografiska hemvist

First Authors' Geographical Affiliation	% (n)	% (n)	% (n)	% (n)
	SICE (AUS)	AEQ (US)	IJLE (UK)	TOT.
United Kingdom	25% (32)	6% (8)	69% (90)	100% (130)
United States	7% (8)	62% (69)	31% (35)	100% (112)
Canada	17% (16)	39% (36)	44% (41)	100% (93)
Australia	54% (49)	7% (6)	39% (35)	100% (90)
				N=425

Tabellen visar tendenser till nationella publiceringsmönster. Britterna publicerar sig främst i den brittiska tidskriften, och i viss mån i den australiensiska och nästan inget i den amerikanska. Amerikanerna publicerar sig främst i sin egen tidskrift, en del i den brittiska och väldigt begränsat i den australiensiska. Australiensarna publicerar sig till stor del i sin egen, relativt omfattande i den brittiska, men begränsat i den amerikanska. Kanadensarna är något mer rörliga, och publicerar sig nästa lika mycket i den amerikanska som den brittiska, och även en del i den australiensiska.

Resultaten bekräftar å ena sidan tidigare studier, å andra sidan kompletterar vi med resultat om vilka länder som tycks ”vinna” på denna ekonomi i termer av citering (Larsson, 2010; Taylor, 2001; St. Clair, 2011; Harris & Morrison, 2011). Frågan som väcks av våra resultat är varför det är så få icke-anglosaxiska författare som publicerar sig i dessa tidskrifter, och än färre som har hög andel citeringar. Inte minst med tanke på att publicerings- och citeringsekonomi har växt fram i många länder under den period som vår studie täcker in.

Å ena sidan kan den frågan besvaras med det nationella publiceringsmönster som vår studie illustrerar i tabellen ovan. Denna stärks ytterligare av att se på vilka som sitter med i redaktionskommittéerna för tidskrifterna. I den amerikanska är 100 av 105 medlemmar från de fyra nämnda anglosaxiska länder (varav 81 från USA) medan det i den australiensiska är 19 av 23 medlemmar från dessa länder. Den brittiska har något bättre geografisk fördelning där 18 av 32 är från något av de fyra tidigare nämnda anglosaxiska länderna. Den enda indikation på att dessa tidskrifter har som ambition att vara internationella är ordet international i den brittiska tidskriftens titel.

I aim/scope så har ingen tidskrift skrivit fram en internationell ambition. På så sätt kan antas att dessa tidskrifter, och inte minst den amerikanska, ser sig själv som nationell varpå texter från andra håll inte är av intresse att publicera.

Å andra sidan är vuxenutbildning nationella fenomen. Genom olika historiska och kulturella praktiker har specifika former av vuxenutbildning vuxit fram. Begrepp har formats som inte är översättbara till engelska, t.ex. bildning. På så sätt kan forskare kanske se större relevans att föra samtal om den nationella vuxenutbildningen i sammanhang där dessa samtal förs, och där forskningen kan begripas. Inte minst om målgruppen inte bara är forskare utan också politiker och praktiker. Men det kan också handla om bristande kunskap eller bias hos de som är tidskrifters gatekeepers, att forskare från andra länder inte släpps in för att deras texter inte förstås av redaktörerna, eller inte anses intressanta. En monospråkighet uppmuntras genom att bedömnarna ofta är anglosaxare, varpå dessa bedömares kulturella bias spela roll i vad som släpps in eller ej.

Så, för att avsluta denna del i min föreläsning. Om vår diskussion om kvaliteten i den vuxenpedagogiska forskningen skulle ta publicerings- och citeringsökonomi som utgångspunkt, med grund i vår studie, så skulle slutsatsen något förenklad bli att den anglosaxiska forskningen har hög kvalitet, inte minst den brittiska, medan forskning i andra delar av världen har låg kvalitet. Nu kan ju vi alla här inne lätt inse att det vore intellektuellt självmord att dra en sådan simpel slutsats. Snarare blir vår studie exempel på absurditeten i att mäta kvalitet med hjälp av pseudo-kvantiteter, något som denna ekonomi bidrar till. Snarare väcks frågor om behovet av vetenskapssociologiska studier av forskningsfält, för att på så sätt kunna problematisera rådande diskurser om forskningskvalitet. Men även som underlag för oss forskare, så att vi i relation till våra specifika forskningsfält, kan utveckla förståelse för spelets skiftande regler, och dess effekter.

Det ironiska i det hela är att vi, genom att publicera oss i dessa typer av tidskrifter, bidrar till vår egen underkastelse. Att som icke-anglosaxisk forskare publicera sig i dessa tidskrifter, citerandes anglosaxiska forskare som ett sätt att ”släppas in”, så bidrar vi ju till att forma ett högst epistemologiskt begränsat forskningsfält som ytterligare marginaliserar vår egen perifera position.

DEN VUXENPEDAGOGISKA FORSKNINGENS INNEHÅLL

I denna tredje och sista del i föreläsningen ämnar jag diskutera den vuxenpedagogiska forskningens innehåll i epistemologisk bemärkelse, med specifikt intresse riktat mot frågor om teori och metod.³ Presentationen tar sin

3 Denna del har kortats jämfört med föreläsningen som genomfördes 20 maj, 2015. Se Fejes & Nylander (2015) för mer utförlig beskrivning och analys.

utgångspunkt i redan nämnda bibliometriska analyser där intresset bl.a. riktades mot de 57 mest citerade artiklarna i tidskrifterna under undersökningsperioden. Studien visar hur det är en klar dominans av kvalitativ metod (53 av 57 artiklar), och bland dessa är intervjuer vanligaste datainsamlingsmetoden, ibland i kombination med observationer. Teoretisk inspiration i artiklarna hämtas främst från sociokulturell teori, poststrukturella teorier och kritisk pedagogik. Tillsammans utgör dessa 54% av de 57 mest citerade artiklarna.

En möjlig förklaring av dominansen av kvalitativ forskning kan gå att finna i historien. De vuxenpedagogiska forskare som för tillfället innehar professurer, har till stor del skapat sin akademiska karriär under en period då det kvalitativa paradigmet växt fram inom samhälls- och humanvetenskap (Husén, 1983). Dessa professorer, som troligen kämpade hårt för att legitimera kvalitativt inriktad forskning, har fokuserat på att erbjuda doktorandkurser och skolning i just kvalitativ metod. Därmed blir det svårt för doktorander med intresse av forskningsfrågor som ter sig lämpligast att studera med kvantitativa metoder, att få handledning eller få feedback på vuxenpedagogiska forskningskonferenser.

För det andra, kvantitativa metoder tycks ha varit vanligast i USA, och i vårt urval är så också fallet då tre av fyra artiklar som använder sig av kvantitativ metod är publicerade i den amerikanska tidskriften. Den fjärde artikeln är författad av forskare med koppling till ett universitet i USA. SÅ USA tycks vara den plats där kvantitativa metoder fortfarande tycks ha ett visst utrymme inom vuxenpedagogiken. För det tredje. Då det finns en lång tradition i fältet att rekrytera doktorander från praktiken såsom lärare och aktivister, så kan det antas finnas starkt intresse hos dessa doktorander att relatera sina avhandlingar till tidigare erfarenheter från yrkes- och aktivistbakgrund. Därmed är det kanske nära till hands att välja en kvalitativt inriktad metodologi för att studera det som intuitivt ligger nära tidigare erfarenhet såsom elevers motivation, transformativt lärande, pedagogiska och politiska strategier osv. Forskning med kvalitativa metoder kanske även ligger nära efterfrågan på kunskap i de vuxenpedagogiska utbildningspraktikerna.

För det fjärde. Ser vi till de tre tidskrifternas syftesskrivningar, så efterfrågas studier som problematiserar relation teori och praktik och kunskap som är användbar för praktiker. Detta kan antas styra vad för typ av forskning som sänds in till dessa tidskrifter. Vidare publicerar sig troligen vuxenpedagogiska forskare som bedriver kvantitativt inriktad forskning i andra typer av tidskrifter.

Ser vi till dominansen av tre teoretiska perspektiv kan vi fråga oss om varför så är fallet. För det första. Nästan alla artiklar i urvalet använder sig av kvalitativa metoder och dessa tre teoretiska traditioner lämpar sig väl för att tolka sådana data. För det andra, dessa tre teoretiska områden har troligen koppling till författarnas och tidskrifternas geografiska hemvist. I vår studie kan vi se hur dessa tre perspektiv främst framträder i de brittiska (n10) och

australiensiska (n14) tidskrifterna, medan de är mindre representerade i den amerikanska (n7). Kanske indikerar detta att den vuxenpedagogiska forskningen i USA fortfarande till stor del är influerad av psykologi, med starkare fokus på individen snarare än intresse för sociologiska frågeställningar, makt och maktrelationer (se t.ex. Rubenson, 2000). Sådan tolkning stöds delvis av vår studie där tre artiklar i den amerikanska tidskriften använder sig av transformativt lärande, medan endast en av artiklarna i de andra tidskrifterna använde sådan teori (författad av en amerikansk forskare). Transformativt lärande är en teori som har utvecklats i USA och som fokuserar individens förändrade kognitiva förmågor.

För det tredje. Dominansen av dessa tre teoretiska områden kan relateras till fältets historia. Med framväxten av kritisk pedagogik på 70-talet, inte minst genom Paulo Freire, kom frågan om makt att hamna i förgrunden. Det kritiska intresset kan antas sammanfalla med att det finns forskare i fältet som identifierar sig med en social fråga eller social rörelse som leder dem in i rollen som talesperson eller domare som skall synliggöra den destruktiva relationen mellan ideal och verklighet, mellan hur världen verkligen "är" och hur den borde vara (Boltanski, 2011). Kritisk pedagogik kan därmed antas tilltala forskare som själva kommer från vuxenpedagogiska praktiker då sådan teori-bildning kan bidra till forskning som utvecklar praktiken i termer av nya och mer jämlika maktrelationer. Som jag redan nämnt har rekryteringsbasen till doktorandutbildningar ofta varit personer från vuxenpedagogiska praktiker. På liknande sätt som med kritisk pedagogik, kan vi se hur poststrukturella perspektiv, erbjuder alternativa sätt att se på och studera maktrelationer.

Sociokulturella perspektiv, å andra sidan, har en avsaknad av ett intresse av makt. Snarare kan dessa beskrivas som deskriptiva där fokus ofta hamnar på att beskriva hur lärande går till i relation mellan och inom ramen för olika sociokulturella praktiker. Lärande ses ske genom appropriering av språk, redskap, och regler (se t.ex. Wenger, 1998; Vygotsky, 1978). Sådana perspektiv var de vanligast förekommande i vårt urval något, som kan ha flera förklaringsgrunder.

För det första. Sociokulturella perspektivs popularitet inom vuxenpedagogik kan troligen förklaras i relation till dess popularitet inom utbildningsvetenskap mer brett där den har brett ut sig, ofta i opposition till och i relativt simpel beskrivning av kognitiva perspektiv på lärande (se t.ex. Säljö, 2013).

För det andra. I vår studie kunde vi se hur sociokulturella perspektiv ofta (n13) användes i relation till specifika kontexter för lärande såsom arbetsplatser (n5), och internet (n4). Dessa två sammanhang för lärande har under senaste två decennier vuxit fram som centrala i policyskapande om livslångt lärande. Som Fejes (2006) och Nicoll och Fejes (2011) påtalar, har det inom policy om livslångt och vuxnas lärande diskursivt skett en förskjutning från att tala om utbildning till att tala lärande. Lärande är något som ses ske och som önskvärt

inte bara inom utbildningsinstitutioner, utan även i andra sammanhang i livet. Detta kan vi bl.a. se i vårt urval där 21% av artiklarna intresserar sig för just lärande i arbetslivet medan endast 10% intresserar sig för utbildningsinstitutioner. Med andra ord tycks sociokulturella perspektivs popularitet kunna kopplas samman med ökningen av forskning om lärande i arbetslivet, en kontext för lärande där just sådan teoribildning kanske lämpar sig väl att användas (se t.ex. Fenwick, 2010).

För det tredje. Sociokulturella perspektiv på lärande är generiska och breda, skapade inom ramen för ett konstruktivistiskt vetenskapsteoretisk perspektiv. De kan därmed ses bli användbara i många olika sammanhang, de kan användas på många olika sätt, varpå det därmed kanske blir attraktivt att användas av vuxenpedagogiska forskare i "the mainstream".

POSITIONERING

Jag har nu skapat en berättelse om vuxenpedagogik som forskningsfält, identifierat ett antal tendenser vad gäller frågor om makt – vem och vad innesluts och utesluts i fältet. Jag vill nu avrunda med att peka ut ett antal utmaningar jag ämnar ta mig an i min roll som professor och ämnesföreträdare inom vuxenpedagogik.

För det första. Det är av största vikt att som forskare i fältet inta en pragmatisk men ändå kritisk position i relation till publicerings- och citeringsökonomi. Som jag har visat är det endast ett begränsat antal tidskrifter inom vuxenpedagogik som inom ekonomin "räknas" och fältet är starkt dominerat av anglosaxare, både vad gäller publicering och inte minst citering.

Här har jag och kommer även framgent, uppmuntra till att å ena sidan tillse att min forskargrups forskning görs tillgänglig både i den internationella litteraturen i sammanhang som "räknas", samtidigt som vi skall ta ansvar för att skriva för och publicera oss i sammanhang som faktiskt har reell betydelse för de vi beforskar och de som kan ses som avnämre utanför akademien.

Att publicera sig där det i ekonomin räknas, är av vikt för att bidra till spelet om resurserna, vilket är grundläggande för att skapa grund för att ägna sig åt sådan forskning och publicering som kanske mer är av relevans och vikt för andra sammanhang än just dessa. Att ensidigt gå upp i ekonomin, eller ensidigt kritisera den, är i slutändan destruktivt för fältets utveckling. Inte minst är Erik Nylanders och min artikel om publicerings- och citeringsökonomi i fältet publicerad i den amerikanska tidskriften som är indexerad i web of science, ett ironiskt exempel på detta. Artikeln kritiserar å ena sidan ekonomin, å andra sidan bidrar den till ekonomins upprätthållande genom att publicera sig på engelska, i artikelformat, och just i en tidskrift som i ett svenskt sammanhang (och även i många andra länder) är grund för beräkning av vad som anses vara kvaliteten i forskning.

Ännu ett exempel på att spela spelet och samtidigt göra motstånd är det arbete jag bedrivit sista sju åren med att skapa och etablera en vetenskaplig tidskrift i fältet, *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults* (www.rela.ep.liu.se). Den ges sedan 2010 ut med två nummer per år på open access och är sedan 2015 indexerad i Scopus, och 2015-2017 finansieras den delvis via bidrag från Vetenskapsrådet. Open access innebär att alla som har tillgång till internet fritt kan ladda ner och läsa det som publiceras. På så sätt bidrar vi förhoppningsvis till en bredare debatt genom att forskningen görs tillgänglig inte endast för de som har råd, eller de som är anställda på universitet som har råd att prenumerera på "traditionella" tidskrifter. Vidare är vårt uttalade mål att bidra till att diversifiera den till stor del anglosaxiska forskningsdiskussionen genom att uppmuntra och stödja forskare som skriver på språk och som publicerar sig i andra språkgemenskaper än det engelska, att göra sin forskning tillgänglig på just engelska. Detta gör vi genom att tillåta manuskript insända på olika språk, som bedöms och revideras, och som om de i slutändan accepteras för publicering, översätts till engelska. På så sätt är förhoppningen att andra referenser än de "vanliga", andra forskningsfrågor, teoretiska och metodologiska traditioner gör intrång i det vuxenpedagogiska forskningsfältets diskurs.

För det andra ser jag det av vikt att bibehålla den öppenhet som vår forskningsmiljö har vad gäller teoretisk och metodologisk pluralism. Som den enda professorn i vuxenpedagogik i Sverige, ser jag mig havandes ett stort ansvar att tillse att initiera och uppmuntra forskning med olika frågeställningar, som studerar olika empiriska sammanhang, tillika använder sig av en rad olika teoretiska och metodologiska utgångspunkter.

På ett generellt plan måste jag dock poängtera att forskning om vuxenutbildning i termer av kommunal vuxenutbildning, och svenska för invandrare, och forskning om folkhögskola och studieförbund, är eftersatta sammanhang för forskning. Inte minst kan vi se detta då vi vänder oss till de projekt som beviljas medel från vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté (UVK), Forte och Riksbankens jubileumsfond. I sin egen sammanställning visar UVK (2015) att dessa områden är marginaliserade. Den "skoldominans" som finns i den offentliga debatten, finns även bland oss akademiker, där jag tyvärr tror att många kollegor inom ämnet pedagogik och inom utbildningsvetenskap mer brett inte vet så mycket om andra sammanhang än just "skolan". Utan kunskap om vuxenutbildning och folkbildning så finns ju vare sig grund för formulering av forskningsprojekt i en bredare grupp av forskare, och inte heller, troligen, så stor förståelse för, eller intresse av att bidra till att finansiera sådan forskning. Jag ser därmed mig havandes ett stort ansvar för att i min roll som professor i vuxenpedagogik initiera och stödja forskning om vuxenutbildning och folkbildning, inte bara ensidigt kopplat till mina egna

”smalare” intressen, utan ta ansvar för att stödja och uppmuntra pluralism i miljön. Vidare ser jag som havandes ansvar att både internt och extern påvisa vikten av forskning om just dessa sammanhang.

Avslutningsvis vill jag mycket kortfattat peka ut tre områden som jag för tillfället leder forskningsprojekt inom:

1. *Vuxenutbildningens och folkbildningens marknadisering.* Senaste decenniernas har vi sett hur Sverige har fått ett av världens mest marknadiserade utbildningssystem. Flera studier har genomförts om vilka konsekvenser detta får för barn- och ungdomsskolan och de som där är verksamma. Men vad innebär det för dem som arbetar och är verksamma inom folkbildning och vuxenutbildning? (se t.ex. Fejes m.fl., 2015) Dessa sammanhang styrs delvis av andra lagar och regler, vilket bidrar till att andra former av marknader än de som växer fram inom barn- och ungdomsskolan.
2. *Vuxna studiedeltagares medborgarskapande inom och utanför vuxenutbildning och folkbildning.* Folkbildning och vuxenutbildning har ett uppdrag att bidra till att fostra demokratiska medborgare som har möjlighet att delta i arbets- och samhällsliv, tillika bidra till personlig utveckling. Men senaste decenniernas skifte mot anställningsbarhetsdiskursen (Fejes, 2010) har inneburit att det demokratiska och medborgerliga uppdraget hamnat i skymundan. Hur tar sig detta uppdrag uttryck idag? Vilka diskurser om medborgarskapande görs tillgängliga och vilka mobiliseras av studiedeltagare i folkhögskola och komvux? (se t.ex. Nicoll m.fl., 2013; Olson m.fl., 2015; Rahm & Fejes, 2015; Sandberg m.fl., 2016).
3. *Utbildningsvetenskapens bibliometri.* Vilka konsekvenser har publicerings- och citeringsekonomin inom det utbildningsvetenskapliga forskningsområdet? Utbildningsvetenskap är ett intressant område för vidare studier, inte minst för att det inom området rymmer en mängd olika vetenskapliga traditioner. Detta i sin tur innebär att tekniker såsom fältnormalisering, som skrivs fram som något som gör bibliometri mer ”rättvis”, är högst problematisk. Vår hypotes, är att forskare som sysslar med forskning av mer kumulativ art, tillika forskare som befinner sig i forskningsområden som är mer ”etablerade”, blir vinnare då bibliometri används för att jämföra forskare och forskargrupper inom utbildningsvetenskap. På så sätt riskerar det utbildningsvetenskapliga fältet att homogeniseras, eller snarare, bibliometrin riskerar bidra till att styra forskare till områden som är ”vinnare” i citeringsspelet. Jag slås ofta av hur kollegor, som är välmeriterade, och som i sin forskning visar på sin analytiska förmåga, tyvärr inte

visar samma förmåga då diskussioner förs om vad bibliometri ”gör” med forskningen och vad bibliometrin gör med vår definition om vad kvaliteten i utbildningsvetenskaplig forskning kan tänkas vara. Här menar vi, att om bibliometri skall användas behövs mer finmaskiga och mer väl avvägda verktyg, tillika en levande kritisk kollegial diskussion. Som underlag för sådan diskussion krävs forskning om vår egen praktik, bl.a. bibliometriska studier som jämför olika forskningsområden inom utbildningsvetenskap.

REFERENSER

- Andersson, Per & Sjösten, Nils-Åke (1997). *Vuxenpedagogik i Sverige: Forskning, utbildning, utveckling, en kartläggning*. SOU 1997:120. Stockholm: Utbildningsdepartementet.
- Boltanski, Luc (2011). *Pragmatisk sociologi*. En tekstsamling. Redigeret af Lars Held. Översat af Peer F. Bundgaard. København: Hans Reitzels Forlag
- Boyd, Robert & Apps, Jerold (1980). A conceptual model for adult education. I R.D. Boyd & J.W. Apps (red.). *Redefining the discipline of adult education* (s. 20-34). San Francisco: Jossey-Bass.
- Bright, Barry (ed) (1989). *Theory and practice in the study of adult education: The epistemological debate*. London: Routledge.
- Bron, Agnieszka (2006). Vuxenpedagogik som vetenskaplig disciplin. I L. Borgström & P. Gougoulakis (red.). *Vuxenantologin: En grundbok om vuxnas lärande* (s. 53-72). Stockholm: Atlas Akademi.
- Fejes, Andreas (red.) (2013). *Lärandets mångfald: Om vuxenpedagogik och folkbildning*. Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, Andreas (2010). Discourses on Employability: Constituting the Responsible Citizen. *Studies in Continuing Education*, 32(2), 89-102.
- Fejes, Andreas (2006). The planetspeak discourse of lifelong learning in Sweden: What is an educable adult? *Journal of Education Policy*, 21(6), 697-716.
- Fejes, Andreas & Köpsén, Susanne (2014). Vocational teachers' identity formation through boundary crossing. *Journal of Education and Work*, 27(3), 265-283.
- Fejes, Andreas & Nylander, Erik (2015). How pluralistic is the research field of adult education? Dominating bibliometrical trends, 2005-2012. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 6(2), 103-123.

- Fejes, Andreas & Nylander, Erik (2014). The Anglophone International(e): A bibliometric analysis of three adult education journals, 2005-2012. *Adult Education Quarterly*, 64(3), 222-239.
- Fejes, Andreas & Salling Olesen, Henning (2010). Envisioning future research on the education and learning of adults. *European journal for research on the education and learning of adults*, 1(1-2), 7-16.
- Fejes, Andreas, Runesdotter, Caroline & Wärvik, Gun-Britt (2015). Marketization of adult education: principals as business leaders, standardised teachers and responsabilised students. Paper presented at the 43rd annual congress of the Nordic Education Research Association (NERA), University of Gothenburg, 4-6 march.
- Fejes, Andreas & Wildemeersch, Danny (2015). Editorial: Cartographies of research on adult education and learning. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 6(2), 97-101.
- Fenwick, Tara (2010). Workplace 'learning' and adult education: Messy objects, blurry maps, and making difference. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 1(1-2), 79-95.
- Gougoulakis, Petros & Borgström, Lena (2006). Om kunskap, bildning och lärande – perspektiv på vuxnas lärande, I L. Borgström & P. Gougoulakis (red.) *Vuxnantologin: En grundbok om vuxnas lärande* (23-52). Stockholm: Atlas.
- Harris, Roger & Morrison, Anne. (2011). Through the looking glass: Adult education through the lens of the Australian Journal of Adult Learning over fifty years. *Australian Journal of Adult Learning*, 51, 17-52.
- Hasselberg, Ylva (2013). Drowning by numbers: On reading, writing and bibliometrics. *Confero: Essays on education, philosophy and politics*, 1(1), 19-44.
- Hicks, Diana (2013). One size doesn't fit all: On the co-evolution of national evaluation systems and social science publishing. *Confero: Essays on education, philosophy and politics*, 1(1), 67-90-
- Holmes, Geraldine. & Abington-Cooper, Michelle. (2000). Pedagogy vs. Andragogy: A False Dichotomy? *The Journal of Technology Studies*, 26(2). Accessed 15/11/2011
- <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JOTS/Summer-Fall-2000/>
- Husén, Torsten (1983). Educational research and the making of policy in education: An international perspective. *Minerva*, 21(1), 81-100.
- Husén, Torsten (1958). *Vuxna lär: Förutsättningar och metoder i vuxenundervisningen*. Stockholm: Ehlns.

- Kapp, Alexander (1833). *Die Andragogik ober Bildung im mannlichen Alter. Platons Erziehungslehre, als Pädagogik für die Einzelnen und als Staatspädagogik*. Germany: Minden und Leipzig.
- Knowles, Malcolm (1973). *The adult learner: A neglected species*. Houston: Gulf.
- Knowles, Malcolm (1980). *The modern practice of adult education*. New York: Cambridge, The Adult Education Company.
- Köpsén, Susanne (2014). How vocational teachers describe their teacher identity. *Journal of Vocational Education and Training*, 66(29), 194-211.
- Laginder, Ann-Marie (2015). *Mimer - Nationellt program för folkbildningsforskning. Verksamhet och utveckling 1990-2014*. Arbetspaper.
- Laginder, Ann-Marie (2010). *Folkbildningsforskning: Det hittillsvarande och framtida forskningslandskapet*. Arbetspaper.
- Laginder, Ann-Marie, Nordvall, Henrik & Crowther, Jim (eds) (2013). *Popular education, power and democracy: Swedish experiences and contributions*. Leisester: NIACE.
- Larsson, Staffan & Olsson, Lars-Erik (red.) (2006). *Om vuxnas studier*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Staffan (2010). Invisible colleges in the adult education research world. *European Journal for Research on the Education and Learning of Research*, 1(1-2), 97-112.
- Larsson, Staffan (2009). An emerging economy of publications and citations. *Nordisk Pedagogik*, 29, 34-52.
- Liedman, Sven-Eric (2013). Pseudo-quantities, New public management and human judgement. *Confero: Essays on education, philosophy and politics*, 1(1), 45-66.
- Lindeman, Eduardo (1926). *The meaning of adult education*. New York: New Republic.
- Mezirow, Jack & Associates (red.) (2000). *Learning as transformation: Critical perspectives on a theory in progress*. San Francisco: Jossey Bass.
- Nicoll, Katherine, Fejes, Andreas, Olson, Maria, Dahlstedt, Magnus & Biesta, Gert (2013). Opening discourses of citizenship education: A theorization with Foucault. *Journal of Education Policy*, 28(6), 828-846.
- Nicoll, Katherine & Fejes, Andreas (2011). Lifelong learning: A pacification of 'know how'. *Studies in Philosophy and Education*, 30(4), 403-417.

- Nylander, Erik (2014). *Skolning i jazz: Värde, selektion och studiekarriär vid folkhögskolornas musiklinjer*. Linköping: LiU-tryck.
- Nordvall, Henrik (2008). *I skärningspunkten mellan det globala och lokala: Tolkningsprocesser och koalitionsbygge I organiseringen av lokala sociala forum*. Linköping: LiU-tryck
- Nottingham Andragogy Group (1983). *Towards a developmental theory of andragogy*. Nottingham: University of Nottingham.
- Olson, Maria, Fejes, Andreas, Dahlstedt, Magnus & Nicoll, Katherine (2014). Citizenship discourses: Production and curriculum. *British Journal of Sociology of Education*, 36(7), 1036-1053.
- Rahm, Lina & Fejes, Andreas (2015). Ubiquitous computing, digital failures and citizenship learning in swedish popular education. *Citizenship Teaching & Learning*, 10(2), 127-142.
- Rubenson, Kjell (2000). Revisiting the map of the territory. *Paper presented at the American adult education research conference*.
- Sandberg, Fredrik, Fejes, Andreas, Dahlstedt, Magnus & Olson, Maria (2016). Adult education as a heterotopia of deviation: A dwelling for the abnormal citizen. *Adult Education Quarterly*, 66(2), 103-119.
- St.Clair, Ralph (2011). Writing ourselves into being: A review of the Canadian Journal for the Study of Adult Education. *Canadian Journal for the Study of Adult Education*, 23(2), 27-44.
- Säljö, Roger (2013). *Lärande i praktiken: Ett sociokulturellt perspektiv (2nd ed)*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag.
- Taylor, Edward (2001). Adult education quarterly from 1989-1999: A content analysis of all submissions. *Adult Education Quarterly*, 51(4), 322-340.
- Usher, Robin (1989). Locating adult education in the practical. B.P. Bright (red.) *Theory and practice in the study of adult education: The epistemological debate* (s. 65-93). London: Routledge.
- Vetenskapsrådet (2015). *Forskningens framtid: Ämnesöversikt 2014 utbildningsvetenskap*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vygotsky, Lev (1978). *Mind in society: the development of higher psychological processes*. London: Harvard University Press.
- Wenger, Etienne (1998). *Communities of practice: learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.